

Byggmesterforbundet

Byggmesterforbundet organiserer bedrifter i byggenæringen som har sin hovedaktivitet gjennom utførelse av tømmerarbeider. Våre medlemsbedrifter driver sin virksomhet i hele landet, er preget av lokalt eierskap, håndverkerkompetanse, fast ansatte fagarbeidere og satsning på lærlinger. Rammevilkårene for håndverksbedriftene, kompetanse og yrkesfagutdanningen er et sentralt arbeidsområde i forbundet. Byggmesterforbundet står utenfor NHOs landsforeninger, men har en direkteavtale med NHO hvor våre medlemsbedrifter er tilsluttet.

14 Plikt til å være aktivt med i opplæringen

Byggmesterforbundet støtter forslaget om å gi kommune/fylkeskommune en oppfølgingsplikt ved fravær. Ved fravær fra videregående utdanning foreslår Byggmesterforbundet en innskjerping av sanksjoner ut i fra perspektivet; "en rett til videregående utdanning medfører en plikt til å delta"

20 Fjernundervisning

Byggmesterforbundet tilslutter seg forslaget om at deler av opplæringen gis som fjernundervisning dersom det kan godtgjøres gode grunner for det, og at opplæringen vil være trygg og pedagogisk forsvarlig. For bygghåndverksbransjene, som også er en distriktsnæring, er forslaget viktig og ett av flere virkemidler som må tas i bruk for å styrke distriktene og gi elevene ett bredere og kostnadseffektivt utdanningstilbud uavhengig av geografi. For eksempel der skolen mangler egnede lærere, eller det er for lite elevgrunnlag til hele klasser.

39 Rådgivning

Byggmesterforbundet tilslutter seg forslaget om å videreføre plikten til rådgivning slik at eleven får dekket sitt behov for om utdannings- og yrkesvalg.

Om betegnelsen «utdannings- og yrkesrådgivning» endres til «karriereveiledning» slik det stilles spørsmål om under 39.5.5.2, anses å være underordnet. For yrkesfagene er det viktigere at man skjerper kravene til rådgiverkompetansen. Byggmesterforbundet kan ikke tilslutte seg forslaget om ikke å innføre kompetansekrav til de som skal gi elevene rådgivning om utdannings- og yrkesvalg. Det registreres at det skal utvikles kompetansestandarder for karriereveiledningen, samt forbedre og videreutvikle videreutdanningstilbudet for dem som jobber med karriereveiledning i skolen. Det er ikke tilstrekkelig, da det viderefører gjeldende uforpliktende rammer for den rådgivning som gis.

Det må stilles krav til at rådgivning skal baseres på kompetanse om arbeidslivet, karriere og muligheter i arbeidsmarkedet. Videre at rådgivning inn mot yrkesfagene ikke preges av kunnskapsmangel og dessverre, fordommer slik det oppleves i mange sammenhenger. Byggmesterforbundet ønsker at kompetanseutvikling av rådgivere gjøres i nært samarbeide med arbeidslivet.

40 Rett til videregående opplæring

Byggmesterforbundet støtter forslaget om å gi personer mellom 19 og 25 år mulighet til å velge mellom videregående opplæring for ungdom eller voksne, (jfr. forslag til § 5-1 og § 18-3). Videre innføre en yrkesfaglig rekvalifiseringsrett for dem som har studie- eller yrkeskompetanse fra før. Dette er nødvendige tiltak for å redusere ungdomsledigheten og tilføre arbeidslivet kvalifisert arbeidskraft.

Byggmesterforbundet støtter forslaget om at kommunene og fylkeskommunene kan tilby mer grunnskoleopplæring til ungdommer som trenger det. Dette fordi det, særlig for yrkesfagene, er formidlet mange elever til videregående utdanning som mangler de faglige, og/eller språklige forutsetninger som skal til ved oppstart av videregående utdanning.

Byggmesterforbundet støtter å videreføre gratisprinsippet i retten til videregående opplæring. Dette må også omfatte læremidler for fullført utdanningsløp.

Byggmesterforbundet tilslutter seg Opplæringslovutvalgets vurdering når de skriver: *"Det er store variasjoner i hvordan fylkeskommunene dimensjonerer den videregående opplæringen, men at de fleste i dag legger mer vekt på at søkerne skal få oppfylt sitt førstevalg, enn på samfunnets behov for kompetanse. Utvalget har derfor foreslått å lovfeste at fylkeskommunene i dimensjoneringen av tilbudet skal legge stor vekt på hvilken kompetanse samfunnet trenger, og på hvor mange læreplasser som finnes".* Byggmesterforbundet støtter derfor ikke departementets forslag gjeldende å *"lovfeste at samfunnets behov for kompetanse skal tillegges stor vekt ved dimensjoneringen av det videregående opplæringstilbudet.* Byggmesterforbundet mener at departementets forslag vil videreføre dagens praksis hvor arbeidslivets behov arbeidskraft, særlig i yrkesfagene, blir tilsidesatt, samtidig som strukturledigheten i arbeidslivet vil fortsette og ungdomsledigheten vedvare på ett for høyt nivå.

42.6.3 Heving av lærekontrakt

Byggmesterforbundet mener at opplæringskontor kan være part i en lærekontrakt og at kontrakten, selv om arbeidsavtalen avsluttes, kan fortsette å gjelde for å kunne videreføre utdanningsløpet videre i annen lærebedrift.

42.6.3.2 Fjerne terskelen for å heve lærekontrakten etter lærlingens ønske

Byggmesterforbundet støtter forslaget om å lovfeste at lærekontrakten kan heves etter ønske fra lærlingen.

42.6.3.3 Fjerne aldersbegrensningen for prøvetid

Byggmesterforbundet støtter forslaget om å fjerne aldersbegrensningen for prøvetid slik at den gjøres gjeldende for alle kandidat typer.

42.6.4.2 Tilgang til PP-tjenesten

Byggmesterforbundet har forståelse for at departementet ikke finner det realistisk at PP-tjenesten skal kunne drive systemrettet arbeid mot lærebedriftene. Til ønske om tilbakemelding på hva slags oppgaver som kan være aktuelle og hensiktsmessige, hvordan dette best kan reguleres, og i hvilken grad PP-tjenesten har den nødvendige kompetansen og ressursene til disse oppgavene, viser Byggmesterforbundet til at det er utfordringer og svakheter i hjelpeapparatet tilknyttet det at overgangen fra grunnskole til VGO for mange er krevende. Videre registreres økende psykiske plager og lidelser hos de unge. Dette er et generelt utviklingstrekk som griper direkte inn i utfordringene med å få gjennomført utdanningen. Våre medlemsbedrifter og opplæringskontorene, bekrefter den situasjonen som beskrives. Videre påpekes de svakheter som ligger i at verdifull informasjon om den enkelte elev ikke blir formidlet videre fra grunnskolen til videregående skole, og heller ikke videre til opplæringsbedrift / opplæringskontor. Ved å gjøre endringer som løser dette vil man mer effektivt kunne følge opp den enkelte elev, og sikre at den får profesjonelle bistand gjennom hele utdanningsløpet. Får man dette inn i ett helhetlig fungerende system og det settes av tilstrekkelig ressurser, vil det i tillegg til å hjelpe den enkelte elev, lette utfordringene i skolesituasjonen, for opplæringsbedriften og opplæringskontorene.

42.6.5 Rett til læreplass eller et annet opplæringstilbud på videregående trinn 3 som leder fram til fag- eller svenneprøve

Byggmesterforbundet registrerer at departementet er enig med Opplæringslovutvalget i at det ikke er meningsfullt å innføre en absolutt rett til læreplass og at tilgang til læreplasser er noe verken staten eller fylkeskommunene kan garantere. Det vises til Meld. St. 21 (2020–2021) Fullføringsreformen, hvor det foreslås å innføre en ny «rett til læreplass eller et likeverdig tilbud» i opplæringsloven som ett likeverdig tilbud i fylkeskommunens regi. Videre viser departementet til vedtak 1081 fra 1. juni 2021 hvor Stortinget seg til i det alt vesentlige slutter seg til de fleste av tiltakene i meldingen.

I forbindelse med Stortingets behandling av fullføringsreformen ble det fra en rekke høringsinstanser advart mot en ordning som medfører "Fagbrev som elev". Byggmesterforbundet vil ikke avvise at dette er mulig for enkelte yrkesfag, men det er ikke gjennomførbart i de fleste yrkesfag å føre elevene frem til fagbrev i skole.

Ett "skolesvennebrev" for yrkesfag vil kreve betydelige investeringer for skoleeier og uansett vil man ikke kunne gjennomføre verdiskapingsdelen slik det gis anledning til i bedrift. "Fagbrev som elev" vil fremstå som et kompetansebevis, og det anbefales at man isteden gir utdanningsbeviset det navnet, istedenfor å fremstille en VG3-utdanning som likeverdig fullført yrkesfagutdanning, inkludert læretid i opplæringsbedrift. Med ett kompetansebevis, kombinert med økt modenhet og erfaring er det muligheter for å komme inn i arbeidslivet, og på ett senere tidspunkt gjennomføre fagprøve.

42.6.7 Opplæringskontorer

Byggmesterforbundet representerer tømrerfaget som er ett av våre største håndverksfag, og organiserer bedrifter over hele landet. Dette er håndverksbedrifter som satser tungt på faget, utdannede fagarbeidere og lærlinger. Byggmesterforbundet har over 50 års erfaring med

opplæringskontorer og har i dag ett formalisert samarbeide med over 30. Pr. oktober 2020 utgjorde antall løpende lærekontrakter i tømmerfaget hos kontorene med en samarbeidstilslutning til Byggmesterforbundet, 2 650 kontrakter av totalt 4 111 kontrakter for tømmerfaget.

Opplæringskontorene har, med henvisning til strukturen i byggenæringen med bedrifter hovedsakelig i SMB-segmentet og prosjektbaserte arbeidsplasser, meget stor betydning i oppfølging av lærlingene. De bidrar til å sikre kvaliteten i opplæringen og elevens interesser. Samtidig viser Opplæringslovutvalget til de store forskjeller som er gjeldende for opplæringskontorenes virksomhet. Byggmesterforbundet mener at det i tillegg til at opplæringskontorenes posisjon sikres gjennom lov, er behov for en nærmere regulering av kontorene, hva gjelder deres oppgaver og forhold til lærebedriftene.

42.6.7.1 Hvordan opplæringskontorer skal reguleres – overordnede vurderinger

Byggmesterforbundet tilslutter seg at lærebedrifter og opplæringskontorer i praksis er to ulike typer virksomheter. Videre at det er behov for en klargjøring av opplæringskontorenes rolle og oppgaver.

Byggmesterforbundet slutter seg til departementets vurderinger om at det det er flere av reglene om lærebedriftens rettigheter og plikter som ikke passer for opplæringskontorer, og at mange av oppgavene utføres av kontorenes medlemsbedrifter. Byggmesterforbundet foreslår at opplæringskontorene reguleres i lov som følger:

«Opplæringskontor påtar seg opplæringsansvar sammen med sine medlemsbedrifter. Lærekontrakten tegnes med lærling og opplæringskontoret som parter. Opplæringskontorets lærlinger får opplæring i en medlemsbedrift, eller i perioder i forskjellige medlemsbedrifter. Alle medlemsbedrifter i et Opplæringskontor, må hver og en være godkjent lærebedrift.»

42.6.7.2 Opplæringskontorer som lærebedrift – ansvar og oppgaver

Til spørsmålet om det skal kreves godkjenning av opplæringskontorer som lærebedrift og hva kravene eventuelt bør være, mener Byggmesterforbundet at opplæringskontorene ikke skal reguleres som lærebedrift, men som ett samarbeidsorgan i henhold til vårt forslag nedenfor (42.6.7.3).

42.6.7.3 Opplæringskontorer som noe annet enn lærebedrift – ansvar og oppgaver

Byggmesterforbundet mener at departementet i høringsforslaget skaper uklarhet i forståelsen av ansvars- og oppgavefordelingen mellom de godkjente lærebedrifter som velger å tilslutte seg ett opplæringskontor, og opplæringskontoret. Byggmesterforbundet foreslår følgende:

"Opplæringskontor skal ha opplæringsansvar sammen med sine medlemsbedrifter. Opplæringskontor har ansvaret for å følge opp og kvalitetssikrer opplæringen i henhold til læreplanen. Lærekontrakten tegnes med lærling og opplæringskontoret som parter. Opplæringskontorets lærlinger får opplæring i en medlemsbedrift, eller i perioder i

forskjellige medlemsbedrifter. Alle medlemsbedrifter i et Opplæringskontor, må hver og en være godkjent lærebedrift."

42.6.7.4 Krav til opplæringskontorer – for lærebedrifter og ikke-lærebedrifter

Byggmesterforbundet mener at opplæringskontoret, som noe annet enn lærebedrift, følger opp og kvalitetssikrer den totale opplæringen i henhold til læreplanen. Lærekontrakten tegnes mellom lærling og opplæringskontoret og opplæringskontoret formidler lærlingene til sine medlemsbedrifter. Opplæringskontorets lærlinger får opplæring i en medlemsbedrift, eller i perioder, i forskjellige medlemsbedrifter. Allikevel mener Byggmesterforbundet at bedriftene skal være godkjent lærebedrift.

Skal opplæringskontorene være egne rettssubjekter?

Byggmesterforbundet støtter forslaget om at opplæringskontorene skal organiseres som egne rettssubjekter, blant annet måtte ha et årsregnskap og at dette blir tilgjengelig i Brønnøysundregistrene.

42.6.7.5 Godkjenning og kontroll – for lærebedrifter og ikke-lærebedrifter

Byggmesterforbundet støtter departementet slik at fylkeskommunen fortsatt skal godkjenne opplæringskontorene, og at yrkesopplæringsnemnda skal ha en rolle i vurderingen.

Krav til eller kontroll med bruk av lærlingtilskuddet

Byggmesterforbundet mener at tilskuddet skal utbetales til ansvarlig part på lærekontrakten. Dvs. opplæringskontoret når kontrakten er tegnet med dem. Når opplæringskontoret skal forvalte lærlingtilskuddet på vegne av medlemsbedriftene, skal det stilles krav til bruken av tilskuddet.

42.6.7.6 Opplæringskontorenes rolle som bindeledd mellom skole og arbeidsliv

Byggmesterforbundet mener det bør være en plikt for fylkeskommunen å samarbeide med opplæringskontorene slik at disse kan bidra som et bindeledd mellom skole og arbeidsliv. Byggmesterforbundet foreslår at dette reguleres i forskrift og hensyntas i forbindelse med finansieringen.

42.6.8 Fylkeskommunens ansvar og oppgaver

42.6.8.1 Presisere og utvide ansvaret for å formidle til lære plasser

Byggmesterforbundet mener at fylkeskommunene har det overordnede ansvaret for å formidle lære plasser. Samtidig er erfaringen fra bygg- og anleggsnæringen at det i praksis er bransjen og særlig opplæringskontorene som forestår hoveddelen av formidlingen. Byggmesterforbundet foreslår derfor at man i forskrift regulerer samarbeidet mellom fylkeskommunen, bransjen og opplæringskontorene tilknyttet formidling.

Byggmesterforbundet viser til at man gjennom Fullføringsreformen har endret regelverket som innebærer at man har opphevet grensen til at eleven ikke lenger må fullføre innen fylte 21 år. Dette kan også bidra til at potensialet for formidling på ett senere tidspunkt øker. Tilknyttet bygg- og anleggsnæringen vil opplæringskontorene og bransjen her spille en betydelig rolle.

42.6.9 Yrkesopplæringsnemndas innflytelse

Byggmesterforbundet mener, som departementet, at Yrkesopplæringsnemnda ikke skal ha vedtaksmyndighet i dimensjonerings spørsmål, men samtidig sikres bedre innflytelse i å definere arbeidslivets behov. Det vises her til Byggmesterforbundets merknader under kapittel 40:

"Byggmesterforbundet mener at departementets forslag vil videreføre dagens praksis hvor arbeidslivets behov arbeidskraft, særlig i yrkesfagene, blir tilsidesatt, samtidig som strukturaldigheten i arbeidslivet vil fortsette og ungdomsledigheten vedvare på ett for høyt nivå."

Byggmesterforbundet foreslår at det gjennom loven sikres en ansvarliggjøring av fylkeskommunen og pålegge den å begrunne hvorfor man ikke prioriterer dimensjoneringen i henhold til Yrkesopplæringsnemndas innstilling.

42.6.9.2 Yrkesopplæringsnemndas innflytelse i andre saker

Yrkesopplæringsnemnda har ett ansvar for å sikre gode opplæringsarenaer. Nemnda må derfor ha et ansvar for å godkjenne lærebedrifter og opplæringskontorer, påse at det føres tilsyn med disse og eventuelt inndra godkjenninger. Byggmesterforbundet kan ikke tilslutte seg departementets forslag som innebærer at ett administrativt nivå i fylkeskommunen, kan overprøve yrkesopplæringsnemnda. En nemnd bestående av politikere og medlemmer fra arbeidslivets parter oppnevnt av fylkestinget.

47 Privatister, praksiskandidater etc.

Praksiskandidater

Byggmesterforbundet støtter departementets forslag om å beholde betegnelsen praksiskandidater, og at dette blir ny overskrift for lovbestemmelsen med innplassering som foreslått i lovens sjettede del om privat opplæring og godkjennings- og privatistordninger.

Godkjenning av utenlandsk fagopplæring

Byggmesterforbundet støtter forslaget om å videreføre godkjenningsordningen for utenlandsk fagopplæring med enkelte foreslåtte justeringer. Med de regler som er lagt til grunn, og de sakkyndige vurderinger som utøves i henhold til dette, sidestilles en utenlandsk utdanning med en norsk. Dette gir søkeren, og andre søkere med identisk utdanning, dokumentasjon på kvalifikasjonskravene for å utøve faget.

Byggmesterforbundet presiserer at sidestilling ikke tilsvarer likestilt norsk fagarbeidernivå.